Ludwig Selimski

Wyższa Szkoła Zarządzania Marketingowego
i Języków Obcych w Katowicach

Z badań nad starymi ojkonimami w Bułgarii¹

1. O współczesnym stanie badań ojkonimicznych w Bułgarii

1.1. Badania nad ojkonimią w Bułgarii prowadzone są paralelnie z badaniami nad mikrotoponimią mniejszych regionów (byłych powiatów). Zajmują się nimi językoznawcy w kilku ośrodkach uniwersyteckich oraz Bułgarskiej Akademii Nauk w Sofii, a także regionaliści, etnografowie, historycy, archeolodzy i inni w muzeach miast wojewódzkich i mniejszych.

Oprócz licznych monografii poświęconych toponimii byłych powiatów, w których analizowane są także nazwy wsi, miast itd., w ostatnich dwóch dekadach ukazało się drukiem 9 monografii poświęconych właśnie ojkonimii. Wymieniam nazwiska ich autorów według chronologii pojawienia się publikacji: Намерански 1991, Николов 1996, Ерулски 1997, Чолева-Димитрова 2002, Славов 2003, Топалов 2005, Михайлов 2010a, Павлов 2011, Балкански 2012. Prace te różnią się od siebie pod wieloma względami, w tym i wartości naukowej (językoznawczej). Nie ulega wątpliwości, że każda z nich znalazła lub znajdzie swoich odbiorców, że wymagający czytelnik odkryje wiele rzeczy dotyczących regionu, którego najlepszym znawcą pozostaje jednak i tak miejscowy regionalista.

1.2. W niniejszym artykule proponowana jest alternatywna analiza pochodzenia, budowy słowotwórczej i pierwotnego znaczenia kilkunastu starych ojkonimów, które jak dotąd nie doczekały się zadowolających objaśnień.

Zanim przejdę do krytycznej analizy interesujących nas ojkonimów, pozwolę sobie na parę słów wstępu. Do charakterystycznych cech bułgarskiej ojkonimii

¹ Przyczynek wykonany jest w realizacji projektu naukowego „Tezaurus toponimii bułgarskiej – niewyczerpalne źródło informacji o historyczno-kulturowej przeszłości i tożsamości narodowej”, finansowanego przez Fundusz Badań Naukowych Ministerstwa Edukacji, Młodzieży i Nauki (ДОО2-156/16.12.2008); (Докладът е разработен в реализация на научен проект „Тезаурус на българската топонимия – неизчерпаем източник на информация за културно-историческо минало и народностна идентичност”, финансиран от Фонд „Научни изследвания” на МОМН [ДОО2-156/16.12.2008], tłum. L. S.).

należy m.in. jej historyczna zmienność. Wraz z utratą i następnie odzyskaniem niepodległości kraju, wraz ze zmianą ustroju politycznego mnóstwo osiedli otrzymało nowe, zazwyczaj narzucane przez władzę nazwy. Podczas panowania tureckiego liczne wsie zmieniały nie tylko nazwy, lecz także miejsca na mapie, albo kompletnie znikwały. Od wyzwolenia w 1878 r. aż do dziś kilka pokoleń Bułgarów było świadkiem zmiany nazwy rodzinnej wsi lub rodzinnego miasta, ulicy, na której stoi ich dom. Najbardziej znamieny pod tym względem był rok 1934, kiedy to na mocy dziewięciu rozporządzeń Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Zdrowia Carstwa Bułgarii „przemianowano 32,6% zasiedlonych miejsc i 14,4% miast bułgarskich”, co spowodowało, że „31 grudnia 1934 r. w Bułgarii było ogółem 5752 zasiedlonych miejsc: 97 miast, 4260 wsi oraz 1395 przysiółków” [Михайлов 2010b: 548, tłum. L. S]. W pracy specjalnej „Komisji do zbadania projektu ustawy zmiany nazw niektórych zasiedlonych punktów w Carstwie”, powołanej do życia w 1931 r., brali udział tacy wybitni uczeni, jak geograf Anastas Iszirkow, historycy Gawrił Kacarow i Wasyl N. Złatarski, językoznawca Stefan Mladenow, a także lektor języka tureckiego w Uniwersytecie w Sofii Dimityr Gadżanow. W tej jakże odpowiedzialnej pracy starali się oni przede wszystkim zastępować turecką formę językową (lub tureckie zniekształcenie dźwiękowe) odpowiednią bułgarską, zachowując, o ile to możliwe, znaczenie leksykalne, wyrażane tą nazwą. Kierowali się zasadami, które zaproponował na początku lat 20. XX w. Anastas Iszirkow. Próbe sprawdzenia tych zasad na podstawie porównania nowych nazw 46 wsi w gminie (części byłego powiatu) Omurtag ze starszymi stanowi artykuł miejscowego geografa, m.in. władającego ojczystym językiem tureckim [Якуб 2012: 280–314].

Jak wiadomo, nazwy wsi w Bułgarii nie są dobrze udokumentowane na piśmie, a większość poświadczeń pochodzi z rąk Turków, w których wymowie nazwy bułgarskie, a także innego – nie tureckiego – pochodzenia ulegały modyfikacjom, na dodatek zapisywane były pismem arabskim (z pominięciem samogłosek). Ludność bułgarska także zniekształcała nazwy tureckie. To wszystko znacznie utrudnia pracę badaczom zarówno przy identyfikacji nazwy z odpowiednią miejscowością, jak i przy jej analizie.

Pomimo wspomnianej krótkiej żywotności części ojkonimów, niektóre starsze nazwy osiedli przez dłuższy czas funkcjonowały/funkcjonują paralelnie, a czasem nawet zamiast nowych. W niejednym przypadku wciąż tylko stare nazwy miejscowości cieszą się przywilejem występowania w roli podstaw, od których tworzone są nazwy obywateli albo przymiotniki względne. Starsze nazwy funkcjonują także – czasem dla badacza postronnego *incognito* – w podstawach nazwisk odojkonimicznych, nie zawsze trafnie analizowanych. I tak, np. nazwisko *Лайтмиев* tłumaczono, jakoby pochodziło od nazwy instrumentu muzycznego *лаута* ‘lutnia’ [Илчев 1969: 298], zamiast od nazwy wsi *Лайм* (dziś dzielnicy Płowdiwu), zaś nazwisko *Студовски* – jakoby „od dial. (czas.) *студя се* (‘wstydzić się’) (?)” [ibidem: 465], zamiast jako odtoponimiczne, od nazwy góry *Студово*.

Dla toponomasty starsze nazwy wsi stanowią ważny problem badawczy, albowiem występują one także w podstawach derywowanych od nich dalszych toponimów. Jeśli zignorujemy lub zapomnimy o starszej nazwie miejscowości badanej lub z nią sąsiadującej, możemy popełnić poważne błędy. Spróbuję to za-demonstrować na krytycznej analizie kilku starych nazw miejscowości/wsi.

2. O trzech nazwach wsi z byłego powiatu Karlowo: *Даваджово, Айрене i Кюселере*

2.1. W publikacji pt. *Топонимията на Карловско* [Първанова-Грьошел 2011] nie znajdujemy wzmianki o starszej nazwie wsi *Даваджово* (obecnie Миромир, 0,5 km od m. Hisar). Tym tłumaczy się błąd autorki, który spróbuję skomentować.

Objaśnienie nazwy terenowej *Даваджовски лозя* ‘Davadžovskie winice’ jako powstałej „od imienia rodowego *Даваджов*, pochodzącego od *даваджия* ‘oskarżyciel’ ” (ibidem: 112, tłum. L. S.) jest niefortunne, bowiem imienia rodowego **Даваджов* nie ma. Autorka powołuje się na *Słownik* S. Hczewa [Илчев 1969], w którym przy pomocy *nomen agentis* *даваджия* objaśniane jest – i słusznie – jednostkowo spotykane w Bułgarii Północnej nazwisko – *nota bene* – *Даваджиев* (a nie **Даваджѐв*). Tymczasem toponim *Даваджовски лозя*, odnotowany około wsi Miromir, to nic innego jak ‘winnice w granicach wsi o byłej nazwie Davadžovo’ (o której autorka wcale nie wspomina). Komponent *Даваджовски* to regularnie utworzony przymiotnik od nazwy wsi *Даваджѐво*.

2.2. Podobne są przyczyny nietrafności analizy hydronimu *Айранска река* (7 km na północ od miasta Hisar). Nazwę tej „niewielkiej, często mętnej rzeczki” autorka wyprowadza „od rzeczownika *айран* – tur. *ayran* ‘(niby) mętna rzeka’ ” [Първанова-Грьошел 2011: 68, tłum. L. S.]. Tu pierwszy błąd: pospolite *айран/ayran* nie znaczy ‘mętna rzeka’, lecz ‘kefir’ (o nazwie bułgarskiej *мътеница*). W 1934 r. starszą nazwę *Ajrène*, sąsiadującej wsi, przemianowano (właściwie poniekąd „przetłumaczono”) na *Мътеница*: rzeczownik *мътеница* (zapoż. tur.) *айран* (tzn. ‘kefir’). A więc w tym wypadku – drugi błąd – również nie brano pod uwagę starszej nazwy *Айрене* wsi *Мътеница*, z której terytorium zbiera wodę *Айранска река* (w związku z czym postać *Айранска* nie wydaje się autentyczną – powinno być **Айрѐнска*).

2.3. W książce Pърванovej-Грьошел nie zwrócono odpowiedniej uwagi na starszą nazwę wsi *Хисар Кюселере*, od roku 1934 znanej już jako *Момина баня*, obecnie dzielnica miasta Hisar (*баня* to ‘łaźnia’, zaś *момина* – to przymiotnik od *мома* ‘dziewczynka, panna’). Druga część starszej nazwy, mianowicie *Кюселере*, występuje w książce w kilku wariantach: 2.3.1. *Кюселер*, w starszej n. wsi *Кюселер обасъ* (= obecnie *Каравелово*), słusznie wyprowadza się „od tu-reckiego nazwiska/przydomku rod. *Кьосе*” [Първанова-Грьошел 2011: 173,

tłum. L. S.], oczywiście w l. mn. *köseler* (po bułg. *къосевци*), od *köse* ‘(dorosły) mężczyzna bez brody i wąsów’. Wariant z początkowym *кю-* w miejsce tur. *kö-* wykazuje redukcję samogłoski; 2.3.2. *Kücelèru*, nazwę starszej dzielnicy miasta Hisar, „przemianowanej na dzielnicę *Момина баня*”, badaczka niepoprawnie wywodzi „od tur. *kızlar* ‘dziewczynka, panna’” [ibidem: 157, tłum. L. S.]. Wyraz turecki powinien mieć postać *kızlar* (nie *kizlar*), a jego tłumaczenie – ‘dziewczynki’ (w l.mn.). Co innego jest tu ważniejsze. Autorka zakłada, że może nowsza nazwa *Момина баня* stanowi tłumaczenie starszej *Kücelèr-*, którą mylnie utożsamia z zupełnie odmiennym wyrazem tur. *kızlar*, bagatelizując ewidentną różnicę głosową (i znaczeniową) między *Kücelèr-* i *kızlar*: *Kücelèru* to tureckie *Köseler* (por. 2.3.1), z redukcją i delabializacją (tur. *kö-* > bułg. *кю-* > *ки-*), do którego dodano bułg. końcówkę l.mn. *-i*; 2.3.3. *Кисларе* (*Момина баня*), przy nazwie *Кислярско дерè* [ibidem: 157] to postać niewiarygodna – w śródgłosie powinna być zgłoska *-ля-*, skoro motywuje nazwę rzeczki *Кислярско дерè* (*derè* to ‘potok’). W podstawie **кисляр* występuje w poniekąd innej postaci dźwiękowej wspomniana wyżej nazwa miejsc. *Kücelèr-*, z elizją samogłoski *e* drugiej zgłoski i szerszą u Turków artykulacją *e* końcówki l.mn. (tur.) *-ler* (> [bułg.] *-ляр*).

3. O dwóch nazwach wsi z byłego powiatu Kazanlyk: *Кююджук* i *Кьой джейс*

3.1. W monografii, pt. *Топонимията на Казанлъшко* czytamy (podają w tłumaczeniu): „Кююджук = Кьой джейс – Сел(це), stara nazwa wsi. – Od tur. *köycük* ‘wioska’” [Константинова 2008: 547, tłum. L. S.).

W tym przypadku również stwierdza się poważny błąd: postaci *Кююджук* nie da się wywieść od tur. *köycük* ‘wioska’. Od podstawowego tur. *köy-* nie można oczekiwać **кю-*, ponieważ: 1) miękkość spółgłoski *k* nie znika w pozycji przed tylną samogłoską *u*; 2) nie do przyjęcia jest, by jednozgłoskowe **кьой-/көй-* zostało zastąpione przez dwuzgłoskowe **кю-/куй-*, gdyż na odwrót – wyrazy dwuzgłoskowe skracane są do postaci jednozgłoskowych. W istocie, nazwa wsi *Кююджук*, choć trochę podobna do tur. *köycük*, jest zupełnie innym wyrazem. Interesujące nas *кююджук* to rzeczywiście zdrobnienie tureckie (o sufiksie *-cük* > *-джук*), tylko nie od tur. *köy* ‘wieś’, lecz od tur. *куйу* ‘1. studnia; 2. kopalnia; 3. dół’. Spośród trzech nazw, „Кююджук = Кьой джейс – Сел(це)”, odnoszących się do jednej i tej samej wsi, niefortunnie wybrano jako identyczne pod względem semantyki pierwszą i trzecią, tzn. *Кююджук* i *Сел(це)*, nie zaś *Кьой джейс* i *Сел(це)*, por. pkt 3.2.

3.2. Drugą nazwę tej samej wioski, tzn. *Кьой джейс*, wyprowadzano „od tur. *köy ceviz* ‘orzech wsi’” [Константинова 2008: 554], gdzie *köy*, jak już wiemy (por. pkt 3.1), to ‘wieś’, natomiast *ceviz* to ‘orzech (drzewo)’. A jako całość nazwa wioski *Кьой джейс* (czy od tur. **köy ceviz*?) ponoć oznacza ‘orzech wsi’, w sensie ‘(stanowiący) majątek wsi’. Z taką analizą i objaśnieniem pierwotnego

znaczenia tej nazwy nie sposób się zgodzić. Jak zobaczymy poniżej, oznacza ona to samo, co bułgarska nazwa *Сел(це)*, tzn. ‘wioska’. Tego autorka nie przypuszczała, zakładając, iż za dokładny odpowiednik semantyczny bułgarskiej nazwy *Сел(це)*, tzn. ‘wioska’, należy uważać postać *Кююджук*, którą błędnie analizowała jako oznaczającą ‘wioskę’, zamiast ‘studnię’ i in. (por. pkt 3.1).

Ojkonim *Къой джейс* składa się bez wątpienia z dwóch części, z tym, że – *nota bene* – należących nie do jednej i tej samej płaszczyzny języka, jak sugeruje pisownia. Przypuszczane połączenie tureckich *ceviz* ‘orzech’ oraz *köy* ‘wieś’ w syntagmę nominalną nie może mieć postaci **köy ceviz*, tylko *köy cevizi*, tzn. jak w toponimie *Нисуан джевици*, z pierwszym składnikiem (tur.) *nişan* ‘tarcza strzelnicza’ [ibidem: 629]. Zgodnie z proponowaną obecnie alternatywną analizą, za drugą częścią zagadkowego **Къой джейс* kryje się nie morfem leksykalny, nie oddzielny leksem, lecz sufiks zdrabniający, tur. *-ceğiz*. Na dodatek sufiks ten w zależności od wokalizmu morfemu pierwiastkowego, jak również od dźwięczności ~ bezdźwięczności jego wygłosu występuje w czterech postaciach alomorficznych: *-ceğiz* / *-çeğiz* / *-cağiz* / *-çağiz*. Ponadto, jeśli weźmiemy pod uwagę jeszcze okoliczność, iż ortograficzne tur. *ğ* w pozycji między samogłoskami tylnymi nie wymawia się, zaś między tylnymi zmienia się w *j*, możemy sobie wyobrazić ilość gwarowych wariantów u samych Turków etnicznych, a także ich substytucji w przekazie bułgarskim tego sufiksu zdrabniającego, choć nieco trudniejszy do wyodrębnienia i niezrozumiały dla Bułgarów sufiks *-ceğiz* znany był niektórym badaczom – por. nazwy: *Чамджас*, *Чемджас* (w Pirdopskiem), *Чамджас тене* (przy miejsc. Kriczim), „od tur. *çam* ‘jodła’ oraz sufiks toponim. *-cağiz*” [Займов 1959: 87, 279]; *Чамджас*, paralelne do *Чамджасъз* [Стойков 1960: 440], od roku 1934 *Борика*, powiat Ichtiman, stanowiące tłumaczenie tur. *Çamcağiz*; *Чамжас*, przysiółek w gminie Smoljan [Саламбашев 1976: 171].

A zatem, analizowany obecnie ojkonim **Къой джейс*, abstrahując od pisowni rozdzielnej *Къой джейс*, wyprowadzany już od tur. *köyceğiz*, znaczy tyle, co ‘wioska’ = bułg. *селце*, z sufiksem zdrabniającym *-це* od *село* [Гълъбов 1957: 51].

Warto przy tej okazji przytoczyć dalsze nazwy miejscowości pochodzenia tureckiego o podobnej budowie słowotwórczej, jak *Суджас къой*, od roku 1934 *Водица*, wojew. Warna, stanowiące tłumaczenie tur. *Sucağiz köy* [Стойков 1961: 383] (pierwsza część stanowi zdrobnienie o sufiksie *-cağiz* od podstawy *su* ‘woda’); por. także *Суджас* // *Суджас* (z opuszczeniem członu *köy* ‘wieś’), od roku 1934 *Студеница*, wojew. Szumen.

4. Dwa warianty jednej i tej samej nazwy – czy dwie różne nazwy tej samej wsi?

W niektórych przypadkach nie jest do końca jasne, czy badacz ma do czynienia z jedną nazwą, tylko występującą w różnych wariantach, czy też z odrębnymi nazwami jednej i tej samej miejscowości.

I tak np. nazwą wsi *Чарда* (z byłego powiatu Jamboł) zastąpiono w 1934 r. starszą – *Суруджалии*, na której oparta jest nazwa mieszkańca *сурджалиец*, wciąż aktualna obok nowej *чарденец*, utworzonej od *Чарда* (nie przeszkadzają mieszkańcom niektóre różnice w podstawach obu nazw – motywującej *Суруджалии* i motywowanej *сурджалиец*, zaznaczone pogrubieniem). Stara nazwa *Суруджалии* poświadczona jest na rosyjskiej mapie z czasów wojny rosyjsko-tureckiej (1828–1829). W jednej z najnowszych publikacji na ten temat historyk regionalista I. Slavov pisze, że „stara nazwa wsi brzmiała *Саръ ходжа* albo *Суруджолу*” (Славов 2003: 94, tłum. L. S.). Nieco niżej, powołując się na starszych badaczy, relacjonuje, że miała ona oznaczać „wieś głuchego hodźy” albo „żółty hodźa”: komponent (czy komponenty?) *Саръ/Сурь*- identyfikowano z tur. *sağır* ‘głuchy’ albo *sarı* ‘żółty’. Zatem, według I. Slavova, *Саръ ходжа* i *Суруджолу* to dwa warianty jednej i tej samej nazwy, aczkolwiek nie przytacza on, wyjściowej dla obu wariantów (pra)postaci. Nie do przyjęcia jest także przypuszczenie, że nazwy *Саръ ходжа* i *Суруджалии* „stanowiły łatwo wymawiane postaci nazwy *Саръ ходжа*” [ibidem: 94, tłum. L. S.].

Nie zauważywszy istotnej przecież różnicy (formalnej i znaczeniowej) między nazwą *Саръ ходжа* z jednej strony, a nazwą *Суруджолу/Суруджалии* z drugiej, I. Slavov dziwi się, że przy przemianowaniu wsi *Суруджалии* w roku 1934 „nadano jej nazwę *Чарда*, która oznaczała ‘stado bydła’ i nie miała nic wspólnego ze starą nazwą, lecz prawdopodobnie związana była z jednym z podstawowych zajęć ludności – z hodowlą bydła” [ibidem: 94, tłum. L. S.]. W rzeczywistości natomiast to właśnie wyrazem odziedziczonym *чарда/чарда* ‘trzoda, stado’ zastąpiono turcyzm *сурия/сюрия* (z tur. *sürü* ‘stado’), a w ten sposób także *сурджия* ‘pasterz stada owiec lub handlarz’ (z tur. *sürücü* ‘poganiacz, woźnica’), tkwiący w podstawie starszego ojkonimu *Суруджалии*. Członkowie komisji dokonującej zmiany nazw miejscowości w 1934 r. starali się zachowywać, w miarę możliwości, zawartą w nich informację o przeszłości mieszkańców, tak jak w tym konkretnym przypadku – o hodowli bydła jako ich podstawowym zajęciu.

5. O dwóch nazwach wsi z byłego powiatu Pyrwomaj: *Чакърджи* i *Юртчи*

5.1. W tej dziedzinie mogli się pomylić nawet badacze bardzo doświadczeni.

Ojkonim *Чакърджи* (tak u Duridanova) lub *Чакарджи*, *Чикърджи*, starą nazwę wsi *Градина* (powiat Pyrwomaj), wybitny badacz wyprowadza „od przydomka (tur.) *Çakırcı*, pochodnego od *çakır* ‘o niebieskich oczach’, albo od *çakırcı* ‘sokolnik’ ” [Дуриданов 1958: 89]. Pierwsza opcja jest nie do przyjęcia: suf. *-cı* nie może współdziałać z nazwą *çakır* ‘o niebieskich oczach’. Poprawna jest druga propozycja: „od *çakırcı* ‘sokolnik’ ”, a nie byłoby błędem, gdybyśmy brali

pod uwagę także *çakırcı* w innym znaczeniu – jako ‘producent/sprzedawca wina’, opartym na nazwie *çakır* oznaczającej także ‘wino’ [o tym Магазаник 1931: 185].

5.2. Błędne jest wyprowadzanie nazwy wsi *Юртчиу* (od 1906 r. Ljubenowo, były powiat Pyrwomaj) „od (tur.) *yurtçu* ‘(ten) kto buduje miejsca zamieszkania’” [Дуриданов 1958: 89], zam. od tur. *yoğurtçu* ‘producent/sprzedawca mleka/jogurtu’, zgodnie z najstarszym, z lat 1576–1577, poświadczeniem nazwy wsi *Юзуртчу/Юзуртчу* [Стойков 1960: 431, 456], o którym była wzmianka przy innej okazji [Selimski 2010: 71; Селимски 2012: 204].

6. Wnioski

Na podstawie alternatywnej analizy pochodzenia, słowotwórczo-semantycznej budowy oraz pierwotnego znaczenia kilkunastu starych nazw terenowych i miejscowości dochodzimy do konkluzji charakteru ogólniejszego, a także odnoszącego się do metodyki badań ojkonomicznych.

6.1. Z zasady każdą nazwę należy badać z osobna, sprawdzając wszystkie możliwe motywacje na podstawie poświadczeń w różnych źródłach. Sama, nawet najbardziej przejrzysta budowa słowotwórcza i semantyczna może nie być wystarczająca, a co gorsza, może naprowadzić na niewłaściwą drogę, np. na pierwszy rzut oka n. miejsc. *Ловчанци* (gmina Dobricz) sugerowałaby przesiedlenie się z miasta *Ловеч* lub jego okolicy, a tymczasem chodzi, jak stwierdza badacz miejscowy, o nazwę memorialną, upamiętniającą bohaterski czyn żołnierzy 16. pułku stacjonującego w Łoweczcu, poległych w wojnie za wolność tamtej, okupowanej w latach 1913–1918, części kraju [Топалов 2005: 294–296].

6.2. Zestawiając aktualne nazwy osiedli ze starszymi, badacz powinien poważnie zastanawiać się nad pytaniem, z czym ma do czynienia:

- a) czy nazwy te stanowią warianty fonetyczne (ewentualnie morfologiczne/słowotwórcze) jednej i tej samej podstawy;
- b) czy są to nazwy o identycznej treści/semantyce pierwotnej, lecz pochodzące z różnych języków/dialektów, a zatem kalki (prawdziwe czy też rzekome);
- c) czy stanowią one nazwy zupełnie odrębne, a tylko na pozór identyczne (homonimia międzyjęzykowa i innego typu), czy też wtórnie zbliżone itd.

W każdym razie mnóstwo starszych nazw miejscowości w Bułgarii wciąż czeka na wnikliwą analizę.

Bibliografia

- Балкански Тодор, 2012, *Тутракан. Езиковоархеологически обзор*, Велико Търново.
Гълъбов Гълъб, 1957, *Грамматика на турския език. Фонетика, морфология и синтаксис*, София.

- Дуриданов Иван, 1958, *Топонимията на Първомайска околия*, «Годишник на Соф. университет, Филологически факултет», т. 52, кн. 2 (за 1956–1957 г.), София.
- Заимов Йордан, 1959, *Местните имена в Пирдопско*, София.
- Ерулски Иван, 1997, *Селищни имена в Пернишки регион. Произход и значение*, Перник.
- Илчев Стефан, 1969, *Речник на личните и фамилни имена у българите*, София.
- Константинова Цанка, 2008, *Топонимията на Казанлъшко*, Велико Търново.
- Магазаник Д. А., 1931, *Турецко-русский словарь. Под ред. В. А. Гордлевского*, Москва.
- Михайлов Пело, 2010а, *Възпоменателни селищни имена в Пловдивска област: История, Речник. Класификация*, Пловдив.
- Михайлов Пело, 2010б, *Преименуването на българските селища през 1934 г., отразено в документи от Централния държавен архив*, [in:] *Проблеми на балканското и славянското езикознание. Международна научна конференция. 14–15 ноември 2008*, Велико Търново, 543–551.
- Намерански Никола 1991, *Имената на селищата в Берковско, Михайловградско и Ломско*, София.
- Николов Богдан, 1996, *От Искър до Огоста. История на 151 села и градове от бившия Врачански окръг*, София.
- Павлов Ангел, 2011, *Административно-териториалното деление на Разградска област (1877–2011)*, София.
- Първанова-Грьошел Елена, 2011, *Топонимията на Карловско*, Велико Търново.
- Саламбашев Анастас, 1976, *Местните имена в Смолянско*, София.
- Selinski Ludwig, 2010, *Family Names Derived from Йогурт and *Йогуртчия in Bulgarian*, „*Studii și Cercetări de Onomastică și Lexicologie*”, т. III/1–2, Craiova, 63–73.
- Селимски Людвиг, 2012, *Етюди по ономастика. Studia onomastyczne*, Велико Търново.
- Славов Иван, 2003, *Етимология на селищните имена в Ямболския край*, Ямбол.
- Стойков Руси, 1960, *Селищни имена в западната половина на България през XVII век (По турски регистър за данъци от 984 (1576–1577) г.)*, [in:] *Езиковедско-етнографски изследвания в памет на академик Стоян Романски*, София, 429–456.
- Стойков Руси, 1961, *Наименования на български селища в турски документи на Ориенталския отдел на Народната библиотека от XV, XVI, XVII и XVIII век.*, [in:] *Известия на Народната библиотека «В. Коларов» и Библиотеката на СДУ за 1959 г.*, т. I (VII), С., 363–490.
- Топалов Георги, 2005, *Речник на селищните наименования в Добричка област*, Добрич.
- Чолева-Димитрова Анна, 2002, *Селищни имена от Югозападна България. Изследване. Речник*, София–Москва.
- Якуб Хасан, 2012, *Някои предположения за преименуването на селищата в община Омуртаг през 1934 година*, «Състояние и проблеми на българската ономастика», т. 12, Велико Търново, 280–314.

Ludwig Selinski

From studies of the old names of settlements in Bulgaria

(Summary)

The present research deals with several old names of settlements and the toponyms which are derived from them. It proposes an alternative analysis of their origin, word-formation structure and semantics, paying attention to sound and other changes they have undergone throughout their

existence. Taking into account the historically conditioned changeability of names of settlements, the author tries to confirm also their historical continuity, even if it can be established only on the semantic level. He notes that some of the old names of settlements occur in contemporary language as bases from which adjectives, names of inhabitants and surnames are derived. The study of them is interesting in this regard also.

Słowa kluczowe: nazwy osiedli, przekształcenia fonetyczne, historycznie uwarunkowana zmienność nazw, ciągłość nazw.

Key words: names of settlements, changes in sound shape, historically conditioned changeability, semantic continuity.